

COĞRAFYA

DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KRİTİK KONU VE KAZANIMLAR

9. SINIF

ÜNİTELER	MEVCUT KAZANIM SAYISI	KRİTİK KAZANIM SAYISI
1. ÜNİTE	13	3
2. ÜNİTE	4	2
3. ÜNİTE	3	1
4. ÜNİTE	2	1
TOPLAM	22	7

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

9.1. DOĞAL SİSTEMLER

9.1.11. İklim elemanlarının oluşumunu ve dağılışını açıklar.

- İklim elemanlarına ait temel kavramlara ve iklim elemanlarını etkileyen faktörlere yer verilir.
- İklim elemanlarının günlük hayata etkilerine örnekler üzerinden yer verilir.
- Yaşanılan yerdeki iklim elemanlarına ait verilerden yararlanılarak tablo ve grafikler çizilir ve günlük hayatla ilişkilendirilir.

9.1.12. Yeryüzündeki farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Gerçek istasyonlara ait klimatolojik verilerin yer aldığı iklim grafiklerine yer verilir.

9.1.13. Türkiye’de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Türkiye’nin iklimini etkileyen faktörlere yer verilir.
- Türkiye’deki iklim elemanlarının özellikleri üzerinde durulur.
- Türkiye’de görülen iklim tipleri ve özelliklerine yer verilir.

9.2. BEŞERİ SİSTEMLER

9.2.2. Yerleşme doku ve tiplerinin oluşumunda etkili olan faktörleri örneklerle açıklar.

- Toplu ve dağınık yerleşmelerin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir.
- Kır ve şehir yerleşmelerinin oluşumunda etkili olan faktörlere yer verilir.

9.2.4. Türkiye’deki yerleşim birimlerini idari fonksiyonlarına göre ayırt eder.

Türkiye’nin idari yapısı verilirken ülkenin mevcut sınırlar dâhilinde bölünmez bütünlüğüne vurgu yapılır.

9.3. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

9.3.1. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından değerlendirir.

- Şekilsel ve işlevsel bölge ayırımına yer verilir.
- Türkiye’den ve dünyadan farklı bölge örneklerine yer verilir.

9.4. ÇEVRE VE TOPLUM

9.4.1. İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.

Karadeniz Sahil Yolu, Maltepe Sahil Parkı, Avrasya Tüneli, Osman Gazi Köprüsü, Ordu-Giresun Hava Limanı, Marmaray ve BAE-Dubai Palmiye gibi örneklere değinilir.

10. SINIF

ÜNİTELER	MEVCUT KAZANIM SAYISI	KRİTİK KAZANIM SAYISI
2.ÜNİTE	12	8
3.ÜNİTE	1	1
4.ÜNİTE	4	2
TOPLAM	17	11

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

10.2. BEŞERİ SİSTEMLER

10.2.1. İstatistiki verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Nüfus artış ve azalışının olumlu ve olumsuz etkilerine örnek ülkeler üzerinden yer verilir.
- Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.
- Nüfus artış hızı ile ülkelerin kalkınması arasındaki ilişkiye yer verilir.

10.2.3. Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler ile dünya nüfusunun dağılışını ilişkilendirir.

Nüfus yoğunluğunu hesaplama yöntemlerinden sadece "Aritmetik Nüfus Yoğunluğuna yer verilir.

10.2.4. Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.

- Temel nüfus piramitlerinin özellikleri verilir.
- Nüfus piramidi oluşturulması sağlanır.

10.2.6. Türkiye’de nüfusun dağılışını, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler açısından değerlendirir.

10.2.7. Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder.

Türkiye nüfusunun cinsiyet yapısı verilirken toplumsal cinsiyet adaleti ve eşitliğine değinilir.

10.2.8. Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Tarihteki önemli Türk göçlerinin sebepleri üzerinde durulur.
- Güncel mülteci göçlerine yer verilir.

10.2.10. Göçün mekânsal etkilerini Türkiye’den örneklerle açıklar.

10.2.11. Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

- Birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetlere yer verilir.
- Ulaşım ve iletişimin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerine değinilir.

10.3. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

10.3.1. Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.

İstanbul’daki 3. Hava Limanı ve Kanal İstanbul projelerinin bölgesel ve küresel etkilerine yer verilir.

10.4. ÇEVRE VE TOPLUM

10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.

Coğrafi problemlerin çözümünde CBS ve diğer mekânsal teknolojilerden yararlanıldığına dair örneklere yer verilir.

10.4.3. Türkiye'deki afetlerin dağılımları ile etkilerini ilişkilendirir.

11. SINIF

ÜNİTELER	MEVCUT KAZANIM SAYISI	KRİTİK KAZANIM SAYISI
2.ÜNİTE	20	2
3.ÜNİTE	9	6
4.ÜNİTE	7	4
TOPLAM	36	16

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

11.2. BEŞERİ SİSTEMLER

11.2.17. Türkiye'nin madenleri ve enerji kaynaklarının dağılımını açıklar.

- Madenlerin ve enerji kaynaklarının başlıca özelliklerine (rezerv, kullanım alanları vb.) yer verilir.
- Madenlerin ve enerji kaynaklarının dağılımının harita üzerinden gösterilmesi sağlanır.
- Ülkemizde yaşanan maden kazalarına değinilerek madenlerde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine yer verilir.

11.2.19. Türkiye'de sanayi sektörünün özelliklerini açıklar.

- Türkiye'de sanayiye etkileyen faktörlere yer verilir.
- Türkiye'de sanayi sektörünün dağılımına yer verilir.

11.3. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

11.3.1. İlk kültür merkezlerinin ortaya çıkışı, yayılışı ve dağılımlarını belirleyen faktörleri açıklar.

11.3.2. Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışına etki eden faktörleri açıklar.

- Kültürü oluşturan unsurlara yer verilir.
- Farklı kültür bölgelerinin dağılım ve yayılış güzergahları (İslam, Çin, Hint, Batı, Doğu, Slav-Rus ve Afrika kültür bölgeleri) dikkate alınarak kültür ile mekân arasındaki ilişkiye yer verilir.
- Kültürel çeşitliliğin önemine değinilerek farklı kültürlerle karşı saygılı olmanın gerekliliği vurgulanır.

11.3.4. Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasını konumu açısından değerlendirir.

11.3.5. Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaret ile ham madde, üretim ve pazar alanlarını ilişkilendirir.

Dünya üzerindeki önemli ham madde, üretim ve pazar alanlarının oluşumunda etkili olan faktörler ile bu alanlar arasındaki ilişkiye yer verilir

11.3.7. Sanayileşmiş bir ülkeyi sanayileşme süreçleri açısından değerlendirir.

11.3.9. Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri etki alanları açısından değerlendirir.

- Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin (AB, BDT, BM, D-8, G-20, İİT, KEİK, NATO, OECD, OPEC) amaçları, işlevleri ve etki alanları itibarıyla tanıtılır.
- Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle ilişkisine yer verilir.

11.4. ÇEVRE VE TOPLUM

11.4.1. Çevre sorunlarını oluşum sebeplerine göre sınıflandırır.

Madenlerin ve enerji kaynaklarının üretimi, dağıtımı ve tüketimindeki etkilerine yer verilir.

11.4.3. Yenilenemeyen kaynakların kullanımını tükenebilirlik ve alternatif kaynaklar açısından analiz eder.

Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı konusunda bireylere düşen sorumluluklar üzerinde durulur.

11.4.6. Çevre sorunlarının oluşum ve yayılma süreçlerini küresel etkileri açısından analiz eder.

- Çevre ve insan sağlığı açısından atıklardan korunma yöntemlerine yer verilir.
- Teknolojik değişimlerin çevresel sonuçları ve insana etkilerine örnekler üzerinden değinilir.

11.4.7. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını geri dönüşüm stratejileri açısından değerlendirir.

12. SINIF

ÜNİTELER	MEVCUT KAZANIM SAYISI	KRİTİK KAZANIM SAYISI
2.ÜNİTE	17	5
3.ÜNİTE	11	7
4.ÜNİTE	4	2
TOPLAM	32	14

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR

12.2. BEŞERİ SİSTEMLER

12.2.10. Dünya ticaret merkezleri ve ağlarını küresel ekonomideki yerleri açısından analiz eder.

Avrupa Birliği, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi, Güney Ortak Pazarı ve Uzak Doğu Ticaret Bölgesi'ne yer verilir.

12.2.13. Türkiye'nin dış ticaretini ve dünya pazarlarındaki yerini ticarete konu olan ürünler açısından analiz eder.

Ticarete konu olan ürünler ve ticaretin Türkiye ekonomisindeki önemi vurgulanır.

12.2.14. Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekânla ilişkisini açıklar.

- Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekân algısına olan etkisine yer verilir.
- Türkiye'nin dünya miras listesinde yer alan doğal varlıklar ile şehirleri sembolize eden doğal ve kültürel değerlere yer verilir.
- Coğrafi işaret kavramı ve Türkiye'deki örneklerine yer verilir.

12.2.15. Türkiye'nin turizm potansiyelini ve varlıklarını açıklar.

12.2.16. Türkiye'nin turizm politikalarını çevresel, kültürel ve ekonomik etkileri açısından değerlendirir.

12.3. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

12.3.1. Kıtaların ve okyanusların konumsal önemindeki değişimi örneklerle açıklar.

- a. Tarihsel süreçte kıtaların ve okyanusların konumsal önemini etkileyen faktörlere ve değişimine yer verilir.
- b. Coğrafi keşiflerle birlikte sömürgeciliğe de yer verilir.

12.3.3. Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değerlendirir.

Kıbrıs'ın, Türkiye'nin jeopolitik konumuna olan etkisine yer verilir.

12.3.4. Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgelerle olan ilişkisini açıklar.

Ülkemizin bölgesel ve küresel bağlantılar açısından önemli bir ulaşım merkezi olduğu vurgulanır.

12.3.7. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri açıklar.

Ülkelerin gelişiminde inovasyon, girişimcilik ve dijitalleşmenin önemine vurgu yapılır.

12.3.8. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik özelliklerini karşılaştırır.

- a. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin farklı gelişmişliklerinin nedenleri üzerinde durulur.
- b. Gayrisafi Millî Hasıla ve İnsani Gelişme Endeksi (İGE) gibi gelişmişlik ölçütlerinden yararlanılır.

12.3.10. Dünyadaki başlıca enerji nakil hatlarının bölge ve ülkelere etkisini açıklar.

Türkiye'nin enerji koridoru olma özelliğine değinilir.

12.3.11. Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.

Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ele alınır.

12.4. ÇEVRE VE TOPLUM

12.4.1. Doğal çevrenin sınırlılığını açıklar.

- a. Beslenme halkası ve taşıma kapasitesi kavramları üzerinde durulur.
- b. Sınırlı kaynak, tükenebilirlik, aşırı baskı, çevre sorunu ve doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) kavramlarının ilişkilendirilmesi sağlanır.

12.4.3. Çevresel örgüt ve anlaşmaların çevre yönetimi ve korunmasına etkilerini açıklar.

